

Kongeriget Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitik for Arktis og Nordatlanten: Hvem bestemmer?

Hvem bestemmer i dansk udenrigspolitik?

Spørgsmålet om, hvem der bestemmer Rigsfællesskabets udenrigs- og sikkerhedspolitik i Arktis og Nordatlanten, er langt mere komplekst, end det tager sig ud ved første øjekast. Selvom Grundloven formelt placerer udenrigs- og sikkerhedspolitikken i København, så har udviklingen i Grønland og på Færøerne i retning af ønske om både mere indflydelse på den fælles udenrigspolitik samt aspirationer om fremtidig selvstændighed fra Danmark gradvist ændret magtforholdet mellem de tre rigsdele. Det har skabt et øget pres for at inddrage Grønland og

Færøerne mere i udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål, der omhandler Arktis og Nordatlanten, dels for at sikre opbakning til Rigsfællesskabet, dels af frygt for at blive udsat for kritik fra de to rigsdele. Mere inddragelse kan imidlertid også afhjælpe Danmarks vanskelige position som 'mellemmand' ift. stormagternes pres på Danmark. Den stigende stormagtsrivalisering i Arktis samt den amerikanske præsident, Donald Trumps, fornyede ønske om at erhverve Grønland har kun skærpet disse dynamikker.

Starter man med Grundloven er det relativt entydigt, hvem der fastlægger Kongeriget Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitik i Arktis og i Nordatlanten. Ifølge Grundlovens § 19, stk. 1, følger at "kongen handler på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender" (Grundloven, 1953). I praksis er det dog ikke helt så simpelt. For det første er det slet ikke kongen, der reelt fører landets udenrigspolitik. Denne rolle varetages af den danske regering. Men herudover er det ej længere blot den danske regering, der fastlægger disse retningslinjer. Færøerne opnåede hjemmestyre i 1948 og udvidet selvstyre i 2005, mens Grønland opnåede hjemmestyre i 1979 og selvstyre i 2009 (Lov om Færøernes Hjemmestyre, 1948; Lov om Grønlands hjemmestyre, 1978; Fuldmagtsloven, 2005; Overtagelsesloven, 2005; Selvstyreloven, 2009). Disse love skabte bl.a. muligheder for større inddragelse af Færøerne og Grønland på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område. Hertil kommer, at både Grønlands og Færøernes stræben efter mere selvbestemmelse og fuld selvstændighed fra Danmark i sig selv har gjort magtrelationen de tre imellem mere kompleks end ellers, fordi truslen om at søge selvstændighed har kunnet bruges som en forhandlingsbrik af Grønland og Færøerne ift. at få øget medbestemmelse på en bred vifte af områder.

Denne artikel kortlægger udviklingen i forholdet mellem Danmark, Grønland og Færøerne under Den Kolde Krig og i perioden op til i dag med særligt fokus på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område, og fortæller en historie om selvstændighedsbestræbelser og om gradvist større færøsk og grønlandsk indflydelse på udenrigs- og sikkerhedspolitikken i spørgsmål med tyngde i Arktis og Nordatlanten.

MIKKEL RUNGE OLESEN

Seniorforsker, ph.d.,
Dansk Institut for
Internationale Studier,
mro@diis.dk

Færøerne og Grønland under Den Kolde Krig

Både Færøerne og Grønland havde skiftende strategisk betydning under Den Kolde Krig. Samtidig voksede ønsket om mere selvbestemmelse i begge lande, og de forsøgte begge perioden igennem at få mere indflydelse på udenrigs- og sikkerhedspolitikken. I nedenstående gennemgås denne udvikling for hvert af de to lande.

Grønland

Ved Den Kolde Krigs begyndelse var Grønland især vigtig som en trædesten for fly og skibe over Atlanten samt til vejrstationer. Det udviklede sig senere til også at handle om radarovervågning ift. sovjetiske bombefly og interkontinentale ballistiske missiler og sovjetiske ubåde. Men selvom årsagen til Grønlands vigtighed således fluktuerede, så lå *niveauet* konsistent højt Den Kolde Krig igennem. Det skabte et stort pres på Danmark ift. at imødekomme amerikanske sikkerhedspolitiske interesser i Grønland (Olesen, 2025). Mest berøgt er sandsynligvis det såkaldte H.C. Hansen-notat, hvorigennem den socialdemokratiske stats- og udenrigsminister H.C. Hansen hemmeligt indvilligede i amerikansk placering af atomvåben i Grønland i 1957, på trods af at han offentligt havde udtalt, tidligere samme år, at det danske forbehold imod atomvåben i fredstid også gjaldt for Grønland (DUPI, 1997).

➤ Erfaringen fra Den Kolde Krig gav grobund til ideen om 'Grønlandskortet' i dansk og grønlandsk udenrigs- og sikkerhedspolitik

Grønland havde ikke stor indflydelse på denne politik, men erfaringen fra Den Kolde Krig gav grobund til ideen om 'Grønlandskortet' i dansk og grønlandsk udenrigs- og sikkerhedspolitik. Det var ideen om, at Danmark ved at give en fri hånd til USA i Grønland opnåede amerikansk 'goodwill', der gjorde USA mere tilbøjelige til at se igennem fingere med danske fejl og mangler på andre områder, f.eks. de meget lave danske forsvarsudgifter (Henriksen og Rahbek-Clemmensen, 2017). Det grønlandske hjemmestyre af 1979 var imidlertid ikke uden indflydelse på udenrigspolitikken. Helt centralt lykkedes det i 1982 at få afholdt en folkeafstemning om Grønlands medlemskab af EF, hvilket førte til Grønlands udtrædelse af EF i 1985 (Sørensen og Harding, 2026).

Færøerne

Færøerne fik i modsætning til Grønland hjemmestyre allerede i 1948. Det betød også, at Færøerne kunne vælge EF fra, primært af fiskerihensyn, allerede da Danmark i 1973 gik ind i EF (Bertelsen og Justinussen, 2020). Sammenlignet med Grønland var den strategiske betydning af Færøerne imidlertid mere svingende. Mens øens betydning ikke fra starten kunne sammenlignes med Grønlands, opstod der i løbet af Den Kolde Krig et behov fra NATO's og USA's side ift. at benytte færøsk territorium til radarstationer samt kommunikationsudstyr, f.eks. det såkaldte Loran C-system til kommunikation imellem

flådeenheder, herunder ubåde. Det førte til, at Færøerne periodisk nærmede sig den samme strategiske betydning som Grønland (Johansen, 1999). Derfor kan man med en vis ret tale om 'Færøerne kortet', der, på samme måde som det mere kendte 'Grønlandskort', kan have givet Danmark diplomatiske fordele. En anden markant faktor under Den Kolde Krig var den færøske modstand mod fremmed militær på Færøerne. Det førte til, at det færøske lagting flere gange markerede en selvstændig tilgang til sikkerhedspolitikken gennem vedtagelse af erklæringer imod opbygningen af militær tilstedeværelse på Færøerne. Disse hensigtserklæringer blev imidlertid blankt afvist fra dansk side med henvisning til den danske regerings ret til at føre sikkerhedspolitikken ud fra et helhedshensyn til hele riget (Jensen, 2004: 52). Johansen (1999: kapitel 5) peger dog på, at det færøske Lagtings modstand mod konkret udbygning af dansk og allieret tilstedeværelse på Færøerne trods alt var begrænset.

Efter Den Kolde Krig: 1991-2026

Efter Den Kolde Krig fortsatte både Grønland og Færøerne deres pres for mere indflydelse på udenrigs- og sikkerhedspolitikken. Samtidig faldt den geopolitiske betydning af begge, i takt med at den arktiske region i stigende grad blev betragtet som et lavspændingsområde. Dette holdt ved helt frem til for nyligt, hvor sikkerhedspolitikken gradvist genkomst til Arktis, siden 2014 og frem, fik deres geopolitiske betydning til igen at stige (Olesen et al., 2020). Samtidig fik selvstændighedsbevægelserne mere vind i sejlene. For begge lande var drømmene om selvstændighed dog begrænset af den økonomiske afhængighed af bloktilskuddet fra Danmark, samt af dansk varetagelse af en bred vifte af sagsområder. Imidlertid bør det nævnes, at Grønland længe har været markant mere afhængig af bloktilskuddet end Færøerne. Således er den færøske afhængighed blevet markant nedbragt siden 1990'erne (Laksáfoss, 2020). I 2025 var bloktilskuddets andel af færøsk økonomi således nedbragt fra ca. 25 pct. i slut-1990'erne til ca. 3 pct. af BNP i 2020'erne (Elmelund og Petri, 2025). I Grønland er bloktilskuddet faldet fra over 30 pct. af BNP i 1990'erne til under 20 pct. af BNP i 2020'erne (Bjerregaard, 2025).

Grønland

Den vedvarende grønlandske afhængighed af bloktilskuddet har spillet en central rolle for forholdet mellem Grønland og Danmark de seneste årtier. Det skyldes ikke mindst, at det efterhånden står klart, at et markant flertal af den grønlandske befolkning på sigt ønsker fuld selvstændighed fra Danmark. Samtidig står det imidlertid også klart, at dette flertal afhænger af, at det grønlandske velfærdssamfund kan videreføres (Østergaard et al., 2023). Koblet med den endnu massive afhængighed af bloktilskuddet fra Danmark, har disse to forhold gjort at grønlandsk uafhængighed længe har hængt næsten uløseligt sammen med målsætningen om at gøre Grønland mindre økonomisk afhængig af Danmark. Således udtalte eksempelvis den grønlandske råstofminister Jørgen Wæver Johansen (Siumut) i 2006 til den amerikanske ambassadør, at landet blot var et stort oliefund fra uafhængighed (Olesen, 2018).

I Grønland affødte en større interesse for udenrigspolitikken ligeledes en kritisk tilgang til Danmarks hidtidige varetægelse af grønlandske interesser. Det tog ofte udgangspunkt i dansk håndtering af udenrigs- og sikkerhedspolitikken under Den Kolde Krig. Således udtalte den meget indflydelsesrige grønlandske politiker, og leder af den grønlandske regering ad to omgange (statsminister), Jonathan Motzfeldt (Siumut), efter at H.C. Hansen-notatet i 1995 var blevet offentligt kendt, at:

”Hele denne affære har naturligvis haft den sørgelige konsekvens, at der er blevet sået dyb mistillid i det grønlandske folk og hos os grønlandske politikere til de oplysninger og hele den holdning omkring Thule Air Base, som vi har været præsenteret for fra den danske regering” (Grønlands Landsting, 1995).

Dette begrænsede sig ikke kun til spørgsmålet om, at Grønland ikke var taget med på råd om tilstedeværelse af atomvåben i Grønland, men også spørgsmål knyttet til Thule-fangernes tvangsflytning i 1953 i forbindelse med basens oprettelse, samt skadevirkningerne fra 1968, hvor et amerikansk atombevæbnet bombefly faldt ned over Grønland (DUPI, 1997). Senere kom nye skandalesager til. Det gjaldt f.eks. kontroversen om CIA-flyvninger med torturfly i grønlandsk luftrum i 00'erne (se Heiberg, 2012), samt det grønlandske firma, Greenland Contractors, tab af en vigtig servicekontrakt vedrørende Thule-basen (Pitufikk Space Base) i 2014.¹

Værdien af det såkaldte grønlandskort faldt, i takt med at Grønlands geopolitiske betydning blev mindre i de første to årtier efter Den Kolde Krig

I disse sager udviklede der sig i stigende grad et triangulært forhold mellem USA, Danmark og Grønland, hvor Danmark stod i midten. Det gjorde på en gang Danmark ansvarlig ift. at stille USA tilfreds vedrørende Grønland, og gjorde samtidig Danmark sårbar over for kritik fra Grønland. Eftersom værdien af det såkaldte grønlandskort ovenikøbet også faldt, i takt med at Grønlands geopolitiske betydning blev mindre i de første to årtier efter Den Kolde Krig, kan det måske ikke undre, at man fra dansk side søgte nye modeller. Det inkluderede blandt andet, at man i stigende grad inviterede grønlandske politikere indenfor i processen omkring udenrigs- og sikkerhedspolitikken, eksempelvis ved at invitere den grønlandske udenrigsminister med, når en dansk udenrigsminister måtte mødes med sin amerikanske modsvarende og Grønland og/eller Arktis var på dagsordenen (Olesen, 2018). Dermed kunne man fra dansk side imødekomme grønlandske ønsker om inddragelse. Således havde den grønlandske politiker fra IA, Aaja Chemnitz, haft held til at søsætte sloganet ”Intet om os, uden os” (Folketinget, 2019). Men modellen rummede imidlertid også den fordel, at den lod grønlænderne se på førstehånd, præcis hvor vanskeligt det kunne være for en lille stat at påvirke USA (Olesen, 2018).

Denne tilgang blev bibeholdt og styrket også efter Grønlands strategiske betydning igen begyndte at stige. Den voksende interesse i Grønland fra stormagterne, kom imidlertid også til at styrke Grønlands forhandlingsposition overfor Danmark. Således kom det f.eks. i 2018 Grønland til gode, at et kinesisk firma viste interesse for at byde på et stort grønlandsk anlægsprojekt for lufthavnsbyggeri. Her blev resultatet nemlig, at Danmark – som konsekvens af pres fra USA, men også pga. egne bekymringer for kinesisk indflydelse i Grønland – følte sig nødsaget til at gå ind i sagen: Danmark tilbød et stort statsligt bidrag til projektet samt yderligere dansk-garanterede lån derudover med det implicite formål at holde Kina ude (Mortensen, 2026).

Grønlands generelt stærkere forhandlingsposition kom ligeledes til udtryk i diskussionerne om udnævnelsen af Kongerigets arktiske ambassadør, der blandt andet repræsenterede Kongeriget i Arktisk Råd. Her lykkedes det i 2025 Grønland at komme igennem med det synspunkt, at en repræsentant for Kongerigets arktiske del – dvs. en repræsentant fra Grønland – burde repræsentere Kongeriget i dette fora (Westh, 2025). Grønlandskrisen, forårsaget af Donald Trumps forsøg på at sætte sig i besiddelse af Grønland fra 2024 og frem, synes kun at have forstærket dette mønster. På den ene side har det lagt et stort pres på den danske regering, ift. at finde løsninger på gamle stridspunkter, for at undgå at sådanne stridspunkter kunne udnyttes af USA til at slå splid imellem Danmark og Grønland. Det være sig spiralsagen, sagen om de tvangsfjernede børn eller spørgsmål knyttet til udenrigs- og sikkerhedspolitikken, som nævnt ovenfor (se også Olesen, 2026). På den anden side har krisen dog også fået Grønland og Danmark til at rykke tættere sammen. Dette kom måske klarest frem i formand for Naalakkersuisut, Jens-Frederik Nielsens, tale i midten af januar 2026, hvor han efter ugers amerikansk pres slog fast, at ”Hvis vi skal vælge mellem USA og Danmark her og nu, så vælger vi Danmark. Vi vælger Nato, Kongeriget Danmark og EU” (Ritzau, 2026). Det ændrer dog imidlertid ikke på, at Grønland fortsat ønsker uafhængighed fra Danmark og med stor sikkerhed vil fortsætte med at forfølge dette mål i fremtiden.

Færøerne

Perioden umiddelbart efter Den Kolde Krig var på Færøerne kendetegnet af en økonomisk krise, der strakte sig fra 1989 til 1995. Forløbet kulminerede med at flere færøske banker, herunder Færøernes største bank, Føroya Bank, behøvede økonomisk redning fra det færøske hjemmestyre og fra Danmark. Umiddelbart inden havde Danske Bank solgt sin ejerandel i Føroya Bank, hvilket skabte stor vrede på Færøerne, der så dette som et eksempel på dansk ansvarsfralæggelse (Adler-Nissen, 2014). Ved valget til det færøske lagting i 1998 vandt selvstændighedspartierne flertal, og Færøerne indledte forhandlinger med Danmark om uafhængighed. Det slog imidlertid fejl, ikke mindst fordi den danske regering under Poul Nyrup Rasmussen (S) nægtede at give Færøerne mere end fire år til at frigøre sig fra bloktilskuddet (Adler-Nissen, 2014). I 2001 skiftede regeringsmagten imidlertid i Danmark, og den nye statsminister, Anders Fogh Rasmussen (V), var efter eget udsagn klar på at

afspænde forholdet til Færøerne (STM, 2001). På den baggrund lykkedes det en ny færøsk regering at forhandle sig en mere fri stilling i Kongeriget i 2005 (DR, 2005).

På det udenrigspolitiske område kunne der i en periode sættes næsten lighedstegn imellem færøsk udenrigspolitik og færøsk fiskepolitik, fordi fiskeri og opdræt samt følgeerhverv tilsammen udgjorde langt størstedelen af den færøske økonomi (Olesen et al., 2020: 35-7). Færøernes forhold til EU blev 2010'erne anledning til en ny kontrovers mellem Færøerne og Danmark. En konflikt over fiskekvoter endte således med, at Færøerne i en periode blev lukket ude fra sit vigtigste marked, EU. Dermed opstod den paradoksale situation, at Danmark, som EU-medlem, var nødsaget til at indføre sanktioner imod Færøerne. Denne episode førte til stor utilfredshed med den danske regering, samt til et stærkt færøsk ønske om at diversificere sine fiskemarkeder, for at undgå igen at være så sårbar overfor udelukkelse af et enkelt marked (Olesen et al., 2020: 36).

På det udenrigspolitiske område kunne der i en periode sættes næsten lighedstegn imellem færøsk udenrigspolitik og færøsk fiskepolitik

På Færøerne var man, som i Grønland, meget interesseret i mere inddragelse i udenrigs- og sikkerhedspolitikken. Det førte blandt andet til at Færøernes udenrigsministre, som de grønlandske, blev inviteret med til møder med amerikanske udenrigsministre, når emner af interesse for Færøerne var på programmet. Denne nye adgang formåede Færøerne relativt hurtigt at omsætte til konkrete resultater. Da den amerikanske udenrigsminister Mike Pompeo i juli 2020 mødtes med Kongerigets udenrigsministre, formåede den færøske udenrigsminister Janis av Rana således f.eks. at nå frem til en principbeslutning om øget færøsk-amerikansk samarbejde, og det førte i november 2020 til en partnerskabsdeklaration fra de to lande om blandt andet øget handel (The Government of the Faroe Islands, 2020).

Åbningen af konsulater i så forskellige steder som Rusland, USA, Kina, EU og Israel understreger, at Færøerne er i gang med at positionere sig selv i en omskiftelig verden

Den pragmatiske færøske tilgang til mere indflydelse har fortsat siden. Åbningen af konsulater i så forskellige steder som Rusland, USA, Kina, EU og Israel understreger, at Færøerne er i gang med at positionere sig selv i en omskiftelig verden (Jørs, 2025a). I 2025 lykkedes det desuden Danmark og Færøerne at blive enige om at lade Færøerne søge separat medlemskab af World Trade Organization (WTO). Selvom processen formentlig vil tage flere år, så symboliserer den endnu et skridt for Færøerne ift. at tage hånd om egne interesser (Jørs, 2025b; Maressa, 2025).

Samtidig har den mere aktive færøske håndtering af dele af udenrigspolitikken også gjort landet mere bevidst om de udfordringer en lille stat har i international politik. Det gælder f.eks. ift. Rusland. På den ene side har Færøerne således længe kultiveret bånd til Rusland, bl.a. for at gøre sig mindre afhængig af EU som marked for fiskeeksport. På den anden side, har der imidlertid i de senere år opstået en debat på Færøerne ift. at melde klarere ud over for Rusland og forankre sig selv mere tydeligt på vestlig side i konflikten med Rusland om bl.a. Ukraine (Dall, 2022).

Endelig har Grønlandskrisen også blotlagt Rigsfællesskabets skrøbelighed for Færøernes. Man har imidlertid indtil videre valgt at afstå fra at bruge situationen til at lægge pres på Danmark. ”From a negotiation standpoint, it’s probably unwise” har det færøske parlamentsmedlem, Bjarni Karason Petersen, udtalt til New York Times. ”But it’s an act of good faith and solidarity towards our friends in Greenland and Denmark” (Nierenberg et al., 2026). Det ændrer dog ikke på, at Færøerne på mellemlangt sigt formentlig vil blive ved med at forfølge drømmen om mere selvstændighed evt. gennem en gentænkning af Rigsfællesskabet.

Inddragelse og medbestemmelse i Rigsfællesskabet anno 2026

➤➤ **Tendensen er klar: Man ønsker fra dansk side at inddrage Grønland og Færøerne mere, selvom det samtidig udfordrer de juridiske rammer i Grundloven**

De seneste års ønske om mere indflydelse på udenrigs- og sikkerhedspolitikken fra både Grønland og Færøerne har lagt pres på Danmark i forhold til i større grad at inddrage de to rigsdele. Processen omkring inddragelse er ikke været perfekt. Danmarks befolkning er mere end 100 gange større end henholdsvis den Færøernes og Grønlands, og som konsekvens heraf er det danske Udenrigsministerium også langt større end de tilsvarende, forholdsvis små, grønlandske og færøske departementer/ministerier. Alene denne størrelsesforskel er en udfordring, idet det ikke kan forventes, at de mindre færøske og grønlandske statsadministrationer vil kunne deltage i lige så mange møder over en lige så bred kam af emner som den danske. Hertil kommer juridiske bekymringer i forhold til, hvor meget selvbestemmelse og medbestemmelse Grønland og Færøerne kan få if. Grundloven. Men tendensen er klar: Man ønsker fra dansk side at inddrage Grønland og Færøerne mere, selvom det samtidig udfordrer de juridiske rammer i Grundloven (se også Breum, 2020). Det kan forklares med dansk frygt for svindende sammenhængskraft i Rigsfællesskabet og kritik for manglende inddragelse – kritik der hurtigt kan blæse til gamle forestillinger om Danmark som kolonimagt – men det er også en måde for den danske regering at undgå den ubehagelige rolle som mellemmand, der skal videreformidle presset fra stormagterne på Kongeriget til de to rigsdele.

Selvstændighed eller en gentænkning af Rigsfællesskabet?

Trumps forsøg på at sætte sig i besiddelse af Grønland har blotlagt nogle af de risici, som venter Grønland og Færøerne som uafhængige lande. Men selvom chokket fra Trump formentlig har medvirket til at lægge en dæmper på selvstændighedstrangen her og nu, er der intet der tyder på, at denne virkning vil vare ved på den lange bane. Derfor er det fortsat muligt, måske sågar sandsynligt, at Færøerne og/eller Grønland på langt sigt kan løsrive sig fra Danmark.

Dog kan Trumps fremfærd overfor Kongeriget have påvirket Danmarks position overfor især Grønland ift. at åbne op for nye måder at gentænke rigsfællesskabet. Grønlandsk uafhængighed uden støtte fra Danmark stiller store krav til udviklingen af grønlandsk økonomi og kapacitet inden for en lang række områder. Blandt andet derfor har der i Grønland længe været en del opbakning omkring ideen om uafhængighed koblet med en fri associeringsaftale med Danmark. En sådan løsning kan ikke rummes inden for Rigsfællesskabets nuværende konstruktion. Det betyder imidlertid ikke, at en fri associeringsaftale ikke i princippet ville kunne danne ramme for samarbejde og opgaveløsning om nogle, eller alle, de opgaver som Rigsfællesskabet i dag håndterer. En sådan model har imidlertid traditionelt ikke nydt stor opbakning i Danmark, hvor danske politikere gentagende gange har afvist ideen om fortsat bloktilskud efter selvstændighed (Østergaard et al., 2023). Det kan have ændret sig over det seneste år, hvor netop fri associering med USA var i spil som en mulig måde USA's måtte forsøge at overbevise grønlænderne om at vælge Danmark fra og USA til (Pedersen og Olesen, 2025). Hvorledes ideen om et selvstændigt Grønland i fri associering med Danmark måtte blive modtaget i USA er hidtil uvist, men man vil fra amerikansk side med al sandsynlighed især være interesseret i, at den nye konstruktion ikke betyder begrænsninger ift. den amerikansk tilstedeværelse i Grønland og, om end formentlig sekundært, at en sådan ændring ikke måtte betyde færre forsvarsinvesteringer i Grønland fra dansk side. Uanset om fremtiden måtte føre til en gentænkning af Rigsfællesskabet eller til en mere løs sammenslutning af de tre lande, så må det forventes at både Grønland og Færøerne vil fortsætte presset for mere indflydelse på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område.

Tilbage står imidlertid fortsat, at det fortrinsvist vil være en færøsk eller en grønlandsk beslutning, om man ønsker at forfølge målet om fuldstændig selvstændighed. Således vil ingen dansk regering eller folketing kunne sætte sig imod sådanne krav, hvis de kommer på baggrund af en folkeafstemning i Grønland eller på Færøerne, forudsat, vel og mærke, at der ikke stilles krav til Danmark vedrørende tiden efter selvstændighed. På samme måde er det også utænkeligt, at noget dansk folketing eller regering måtte kaste Færøerne eller Grønland ud af Kongeriget. Drejer det sig derimod om en gentænkning af rigsfællesskabet – herunder på udenrigsområdet – er situationen mere kompleks. I så fald handler det om at afdække, om der eksisterer tilstrækkelig 'common ground' imellem de tre til at holde sammen, der måtte række ud

over grønlandsk og færøsk økonomisk afhængighed, dansk postkolonial ansvarsfølelse og for længst afdankede danske imperiale ambitioner.

Note

- 1 Kun et dansk eller grønlandsk firma havde, ifølge aftaler med USA, lov til at byde på kontrakten. Grundet mangelfulde regler lykkedes det imidlertid det amerikanske firma Exelis Services at komme rundt om denne begrænsning ved at åbne en post-adresse i Danmark (se Spiermann, 2015).

Referencer

- Adler-Nissen, R. (2014), "The Faroe Islands: Independence dreams, globalist separatism and the Europeanization of postcolonial home rule", *Cooperation and Conflict*, 49(1): 55-79.
- Bertelsen, R.G., og J.C.S. Justinussen (2020), "Færøernes internationale politik", *Økonomi & Politik*, 93(4): 37-48.
- Bjerregaard, Søren (2025), "Reformer kan gøre grønlandsk økonomi mere selv bærende", Analyse: Grønlandsk økonomi, nr. 11, 29. april, Nationalbanken. www.nationalbanken.dk/media/ywsn0uep/reformer-kan-goe-re-groenlandsk-oekonomi-mere-selvbaerende.pdf.
- Breum, Martin (2020), "Grønland og Færøerne kræver mere kontrol over egne udenrigsanliggender", *Udenrigs*, 1, Udenrigs+2020_1+s.+63-71.pdf.
- Dall, Anders (2022), "Russiske torsk skaber splid på Færøerne: Fiskeriaftale er politisk betændt", DR, 5. november, www.dr.dk/nyheder/indland/russiske-torsk-skaber-splid-paa-faeroerne-fiskeriaftale-er-politisk-betaendt.
- Danmarks Riges Grundlov (Grundloven) (1953), LOV nr. 169 af 05/06/1953.
- Dansk Udenrigspolitisk Institut (DUPI) (1997), "Grønland under den kolde krig: Dansk og amerikansk sikkerhedspolitik 1945-68", DUPI: Copenhagen.
- DR (2005), "Mere selvstyre på Færøerne", 4. april, www.dr.dk/nyheder/indland/mere-selvstyre-paa-faeroerne
- Elmelund, Sofie Amalie og Silja Petri (2025), "Færøske politikere er klar til at skrotte bloktilskuddet. Økonomisk vismand er bekymret", *Berlingske*, 15. juni.
- Fuldmagtsloven (2005), Folketinget 2005. Lov om Færøernes landsstyres indgåelse af folkeretlige aftaler. I Lov nr. 579 af 24/06/2005.
- Folketinget (2019), 38. møde. Tirsdag d. 17. december, kl. 12.00, *Folketingstidende*.
- The Government of the Faroe Islands (2020), "Faroe Islands and the USA sign Partnership Declaration", 12. november.
- Grønlands Landsting (1995), "Udenrigspolitisk redegørelse. Redegørelse om Thule Air Base", torsdag den 12. oktober, kl. 13.00, <https://ina.gl/glsamlinger/samlinger/EM-1995/Dagsordenens%20punkt%2008-1.htm>
- Heiberg, M. (2012), "Et er jura at forstå, et andet land at føre: undersøgelse af en række spørgsmål vedrørende 2008-redegørelsen om de påståede hemmelige CIA-flyvninger over og i Grønland samt dansk bistand hertil", DIIS.
- Henriksen, Anders og Jon Rahbek-Clemmensen (2017), "The Greenland card: Prospects for and barriers to Danish Arctic diplomacy in Washington", *Danish foreign policy yearbook*, DIIS, Copenhagen, pp. 75-98.
- Jensen, Bent (2004), *Færøerne under den kolde krig 1945-1991*, Tórshavn: Løgmannsskrivstovan.
- Johansen, Sámal Tróndur Finnsson (1999), *Føroyar í kalda krígnum*, Løgmannsskrivstovan.
- Jørs, Petra Mathilde (2025a), "Tjaldurs-diplomati: Færøernes internationale aktivisme som en idealtipe i international politik", *Økonomi & Politik*, 98(4): 11-22.
- Jørs, Petra Mathilde (2025b), "Forsker: I Færøerne ses udsigt til WTO-medlemskab som et skridt på vejen mod selvstændighed", *Altinget*, 27. oktober, www.altinget.dk/arktisk/artikel/forsker-i-faeroerne-ses-wto-medlemskabet-som-et-skridt-paa-vejen-mod-selvstaendigheden.
- Laksáfoss, Magni (2020), "Færøernes økonomi – vækst gennem eksporten", *Økonomi & Politik*, 93(4): 24-36.
- Lov om Grønlands hjemmestyre (1978), Folketinget (1978). LOV nr 577 af 29/11/1978.
- Selvstyreloven (2009), Lov om Grønlands Selvstyre. LOV nr. 473 af 12/06/2009.
- Lov om Færøernes Hjemmestyre (* 1) (Hjemmestyreløven af 1948). LOV nr 137 af 23/03/1948.
- Maressa, Jette Elbæk (2025), "Færøsk medlemskab af WTO har årelange udsigter", *Jyllands-Posten*, 18. oktober, <https://jyllands-posten.dk/international/ECE18635475/faeroesk-medlemskab-af-wto-har-aarelange-udsigter/>
- Mortensen, Mikkel Valentin (2026), "Løkke svarede klart igen til Fox News-vært – her er hele historien", TV2, 15. januar, Løkke svarede klart igen til Fox News-vært – her er hele historien - TV 2.
- Nierenberg, Amelia, Jeffrey Gettleman og Regin Winther Poulsen (2026), "Trump's Greenland Threats Spill Into Another Danish Territory", *NY Times*, 7. februar, www.nytimes.com/2026/02/07/world/europe/trumps-gre

- enland-threats-spill-into-another-danish-territory.html .
- Olesen, Mikkel Runge (2026), "The Greenland crisis: An analysis of cause and effect of Donald Trump's take-over attempt of Greenland", i Cecilie Felicia Stokholm Banke, Jessica Larsen og Mikkel Runge Olesen, red., *Danish Foreign Policy Review* 2026: 52-85.
- Olesen, Mikkel Runge (2025), "Why is Greenland part of the Kingdom of Denmark? A Short History", *Democracy of Hope*, 30. september 2025, <https://democracyofhope.substack.com/p/why-is-greenland-part-of-the-kingdom>.
- Olesen, Mikkel Runge, Flemming Splidsboel Hansen, Luke Patey, Steen Kjærgaard, Camilla Tenna Nørup Sørensen, Rasmus Leander Nielsen, Marc Jacobsen og Cecilie Felicia Stokholm Banke (2020), "Nye sikkerhedspolitiske dynamikker i Arktis: Muligheder og udfordringer for Kongeriget Danmark", Analyse, DIIS.
- Olesen, Mikkel Runge (2018), "Lightning rod: The US, Greenlandic and Danish relations in the shadow of post-colonial reputations", i Kristian S. Kristensen og Jon Rahbek-Clemmensen, red., *Greenland and the international politics of a changing Arctic*, Abingdon: Routledge.
- Overtagelsesloven (2005), Lov om de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder. LOV nr 578 af 24/06/2005.
- Pedersen, Rasmus Brun og Mikkel Runge Olesen (2025), "Dansk og grønlandsk afmagt? Sikkerhedspolitikens betydning for grønlandsk selvstændighed i en ny verdensorden," Essay, Magtudredningen 2.0, Aarhus Universitet, [Essay_af_Pedersen_og_Olesen_tema_7.2.pdf](#).
- Ritzau (2026), "Jens-Frederik Nielsen: Vi vælger Kongeriget Danmark", DR, 13. januar, www.dr.dk/nyheder/indland/groenland/jens-frederik-nielsen-vi-vaelger-kongeriget-danmark.
- Spiermann, Ole (2015), *Redegørelse om Grønlands Selvstyres deltagelse i behandlingen af sagen om udbud af baskontrakten vedrørende Pituffik*. 7. juli, Bruun & Hjejle https://knr.gl/files/article_attachments/knrs_aktindsigt_i_thuleredegoerelsen.pdf.
- STM (2001), "Statsminister Anders Fogh Rasmussens redegørelse i Folketinget tirsdag den 4. december 2001", tale, 4. december, <https://stm.dk/statsministeren/taler/statsminister-anders-fogh-rasmussens-redegoerelse-i-folketinget-tirsdag-den-4-december-2001/#:~:text=Statsminister%20Anders%20Fogh%20Rasmussens%20redeg%C3%B8relse%20i%20Folketinget%20tirsdag%20den%204.%20december%202001%20%2D%20Statsministeriet>.
- Sørensen, Axel Kjær og Merete Harding (2026), "Grønlands historie efter 1979", Lex: Danmarks Nationalleksikon. https://lex.dk/Gr%C3%B8nlands_historie_efter_1979
- Westh, Rasmus Raun (2025), "Efter lang tids konflikt mellem Danmark og Grønland: Her er den nye arktiske ambassadør", *Altinget*, 11. april, Efter lang konflikt mellem Danmark og Grønland: Her er den nye arktiske ambassadør - Altinget.
- Østergard, Mikkel Underlin, Rasmus Leander Nielsen og Ulrik Pram Gad (2023), "Free Association i Grønland vil kræve svære valg", Policy Brief, [PB_Free_Association_vil_kraeve_svaere_valg_WEB.pdf](#).